

Maria Kalczyńska

"Mittler zwischen den Kulturen : Der Dichter, Schriftsteller und Publizist Matthias Kneip", Anna Marcol, Paderborn-Paris 2009 : [recenzja]

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 2/2, 142-144

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MARIA KALCZYŃSKA
Państwowy Instytut Naukowy. Instytut Śląski w Opolu

Anna Marcol: *Mittler zwischen den Kulturen : Der Dichter, Schriftsteller und Publizist Matthias Kneip.* [Aus dem Poln. übertr. von Eleonore Kaiser]. Paderborn ; Paris : House of the Poets, 2009. - ISBN 978-3-936706-19-2. ISBN 3-936706- 19-0

Literaturę można porównać do okna, przez które jeden naród przypatruje się innym, ale też przez które inni mogą zajrzeć w jego sprawy. Spojrzenie w głąb duchowej rzeczywistości sąsiada przez otwarte okno książki jest konieczne i pożyteczne.

K. Dedecius

Omawiana publikacja¹ jest ważna dla dokonań naukowych Autorki, która od kilku lat zajmuje się tematyką polsko-niemieckich kontaktów kulturowych, publikując na łamach wydawnictw naukowych, fachowych i prasy polonijnej oraz uczestnicząc w krajowych i międzynarodowych konferencjach. Zagraniczny staż, praca w redakcji periodyku bibliotekarskiego „Dialogi Biblioteczne” oraz członkostwo w Stowarzyszeniu Ochrony Poloników Niemieckich pozwalają na podkreślenie jej kompetencji w zakresie wiedzy o współczesnej biografistyce w relacjach polsko-niemieckich.

Matthias Kneip, którego twórczość analizowała Autorka, jest znanym europejskim poetą, publicystą, prozaikiem oraz badaczem i popularyzatorem w Niemczech wiedzy o Polsce. Od wielu lat pracuje w prestiżowym instytucie naukowym (Deutsch Polnische-Institut), założonym w latach 70. XX w. w Darmstadt przez Karla Dedeciusa².

Kneipp urodził się w 1969 r. w Ratzbonie, gdzie studiował slawistykę, germanistykę i politologię, zakończone pracą doktorską: *Die*

¹ To poszerzona wersja pracy magisterskiej, pisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Danuty Sieradzkiej, obronionej na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach w 2006 roku.

² K. Dedecius (20.05.1921 r. Łódź), eseista, tłumacz. Pochodzi ze spolonizowanej rodziny niemieckiej. Założyciel i dyrektor Deutsches Polen-Institut w Darmstadt (1979-

deutsche Sprache in Oberschlesien. Untersuchungen zur politischen Bedeutung der deutschen Sprache als Minderheitensprache in den Jahren 1921-1998 (1999). Był lektorem języka niemieckiego i literatury na Uniwersytecie Opolskim (1995-1996). W Polsce, Słowacji, Rosji i Niemczech gościł także z licznymi odczytami na temat pośrednictwa języka niemieckiego w kulturowych kontaktach z innymi językami. Współpracował z wieloma wydawnictwami prasowymi w Niemczech („Mittelbayerische Zeitung”, „Der Neue Tag” „Passauer Neue Presse”, „Süddeutsche Zeitung”) i w Polsce („Odra”, „Zbliżenia”). Jest autorem kilku tomików poetyckich, także wydanych w Polsce: *Einmal Leben und zurück* (1995); *In meiner Faust den Tag* (1998); *Farbe für Schwarz-Weiss. Gedichte und Essays zur deutsch-polnischen Annäherung* (1998). Dokładny wykaz jego prac znajduje się w dołączonej do pracy bibliografii.

Zgodnie z ustaleniami Autorki, Kneipa należy uznać za polonofila. Otrzymujemy interesujące studium życia i twórczości osoby, dla której polskość jawi się jako kreacja pasji zawodowych i artystycznych. Ten pozytywny wizerunek jest widoczny w niemieckim społeczeństwie, co szczególnie uzewnętrznia poezja Kneipa, szczegółowo opisana przez Autorkę przy interpretacji wierszy Macieja M. Szczawińskiego. Kneipa poznajemy jako tego, który stara się dotrzeć przede wszystkim do tych Niemców, dla których kraj nad Wisłą stanowi jeszcze ciągle „nieodkryty ląd”. Dzięki wnikliwej i umiejętnej analizie społecznej próbuje on także przełamywać uprzedzenia i negatywne stereotypy, funkcjonujące w obu krajach. Jest to niełatwe, ale jak się okazuje – możliwe, co poświadcza Medal Komisji Edukacji

---

-1997). Cel – wzajemne pogłębianie znajomości życia kulturalnego i duchowego Polaków i Niemców poprzez pracę tłumaczeniową, naukową i publicystyczną. Ważniejsze publikacje: *Książka jako wola i wyobrażenie*. Toruń 1995; *Polen und Deutsche in Europa. Polacy i Niemcy w Europie*, Kraków 1995. *O Polsce, Europie, literaturze. Dialog przyjaźni*. Wrocław 1996; monografie noblistów Cz. Miłosza, W. Szymborskiej; monografie wybitnych poetów polskich i rosyjskich: Z. Herberta, S. Jesienina, W. Majakowskiego, A. Mickiewicza, J. Przybosia, T. Różewicza, A. Zagajewskiego i innych (razem ponad 100 książek). Wydawca serii: „Blaue Reihe” od 1989 (bibliografie, zbiory referatów konferencji); „Polnische Bibliothek”. T. 1 - t. 50. Frankfurt/Main 1982-2000; „Panorama der polnischen Literatur des 20. Jahrhunderts”. Bd. 1 - Bd. 5. Zürich 1996-2000.

Narodowej, przyznany mu przez MEN w 2008 r. W laudacji podkreślono, że otrzymuje odznaczenie za szczególne zasługi dla polskiej kultury w dziedzinie edukacji, wychowania i porozumienia między narodami. Trzeba także dodać, że to z jego inicjatywy – we współpracy z Manfredem Mackiem – opublikowano materiały do nauczania języka polskiego, wiedzy o polskiej literaturze i historii dla młodzieży niemieckiej, co ma duże znaczenie dla przełamywania wielu stereotypów narodowościowych, funkcjonujących w obiegu polsko-niemieckim.

Warte podkreślenia w pracy Autorki są także oryginalne, dokumentalne zapisy, książka powstała bowiem na podstawie prymarnych źródeł biograficznych i dokumentów życia społecznego. Cenne są również wywiady i korespondencje, ukazujące konteksty życia rodzinnego, m.in. ojca prof. Heinza Kneipa – znanego slawisty niemieckiego³. Prace wzbogacają liczne kronikarskie zapisy spotkań autorskich z poetą, odbytych w Polsce: m.in. w Olkuszu, Katowicach, Gliwicach i Opolu.

Książka składa się z pięciu rozdziałów, obszernej bibliografii, aneksu i suplementu. Do opracowania dołączono liczne zdjęcia, a materiał fotograficzny pochodzi od instytucji, które organizowały spotkania z M. Kneipem oraz z archiwum prywatnego rodziny Knapów.

Warto, aby publikacja została wydana także w języku polskim i trafiła do obiegu w Polsce, co posłuży lepszemu poznaniu tych Niemców, którzy w dobry sposób promują nasz kraj poza jego granicami.

---

³ H. Kneip (5.11.1936 r., Sieroniów, Śląsk Opolski), slawista, pracownik naukowy. Studiował filologię polską w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu (1955-1957). Od 1957 r. w Niemczech Zachodnich, mieszka w Ratyzbonie. Ukończył studia slawistyczne oraz wschodnioeuropejską historię i turkologię na Uniwersytecie w Getyndze (1967). Pracował jako lektor języka polskiego i czeskiego na Uniwersytecie w Ratyzbonie. Habilitował się na podstawie pracy: *Kunstprinzipien und formulierte Poetik des sozialistischen Realismus. Untersuchungen zur Literaturkonzeption in der Sowjetunion und Polen (1945-56)* (1985). W uznaniu działalności na polu interkulturalnych kontaktów polsko-niemieckich otrzymał medal „Zasłużony dla kultury polskiej” (1974). Specjalizacja naukowa – recepcja literatury polskiej w Niemczech i niemieckiej w Polsce.